

ПОТЕРПІЛІ ВІД ЗЛОЧИНІВ: ЖУРНАЛІСТСЬКІ СТРАТЕГІЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ІСТОРІЙ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

Аліна Червінчук,

старший викладач кафедри

журналістики, реклами та медіакомунікацій

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

e-mail: alinachervinchuk@gmail.com

Професійний обов'язок журналіста — репрезентувати хроніку подій соціальної реальності й водночас концентрувати увагу на проблемах суспільства (зокрема, злочинності), залучаючи експертів до професійної оцінки цих проблем та пошуку шляхів вирішення. Висвітлення кримінальної проблематики в українському інформаційному просторі характеризується фрагментарністю та дискретністю. Це означає, що у фокусі уваги журналістів — конкретні факти дійсності, які подаються поза контекстом та не формують цілісного, повноцінного, об'ємного погляду на проблему злочинності. У дослідженні приділено увагу журналістським стратегіям репрезентації історій потерпілих від злочинів. За результатами обраних для аналізу історій стало очевидним, що пріоритетним для журналістів є демонструвати (та залишати в епіцентрі уваги) історії, які вже набули неабиякого резонансу в суспільстві, або подавати історії, які здатні привернути увагу аудиторії та гарантуватимуть підвищення рейтингу конкретних масмедіа (зокрема, завдяки акцентуванню на ексклюзивності інформації).

Визначено, що журналісти не є чутливими до проблеми злочинності в суспільстві, а тому й до травматичного досвіду конкретної людини — потерпілого. Для журналістів основним завданням є створити резонансну історію, здатну викликати інтерес у аудиторії. У статті підкреслено, що

організація матеріалу в історії узалежнена від журналістських стратегій: «шокувати» чи «вразити». Автором визначено, що стратегія «шокувати» — це деталізувати/натуралізувати суть злочину, продемонструвати хроніку скоєння злочинних дій стосовно потерпілого; стратегія «вразити» — відобразити емоції потерпілого в момент скоєння злочину та після пережитого.

У статті звернено увагу на те, яким чином журналісти, репрезентуючи історії, порушують рекомендації щодо комунікації з потерпілими (зокрема, при інтерв'юванні малолітніх/неповнолітніх потерпілих).

Ключові слова: потерпілий, злочин, журналістика насилля, стратегія «шокувати», стратегія «вразити».

Актуальність дослідження. Постановка проблеми та її зв'язок із науковими й практичними завданнями.

Висвітлення історій потерпілих від злочинів потребує особливої підготовки журналістів на всіх етапах роботи над журналістським текстом, особливо під час інтерв'ювання героїв. Журналісти повинні керуватися в своїй роботі професійними стандартами та рекомендаціями щодо висвітлення історій потерпілих, які ґрунтуються на повазі до стану героїв після пережитих травматичних подій та журналістській емпатії. Проте такі історії, як і новини на кримінальну тематику, використовуються журналістами, аби досягти конкретних комунікаційних ефектів. Науковий інтерес становить специфіка репрезентації історій про потерпілих від злочинів із позиції журналістів.

Об'єкт дослідження — українські видання «Експрес» та «Українська правда». Предмет дослідження — специфіка побудови історій про потерпілих від злочинів, що узалежнені від редакційної політики видань та журналістських стратегій. Хронологічні межі дослідження — липень — жовтень 2020 року.

Мета дослідження — проаналізувавши обрані історії потерпілих від злочинів, визначити журналістські стратегії репрезентації та оцінити рівень дотримання журналістами стандартів і рекомендацій щодо інтерв'ювання осіб, що постраждали від злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Й. Галтунг зауважив, що в сучасних умовах журналісти повинні опиратися на принципи журналістики миру (peace journalism), а не насилля (violence journalism) [13]. Так, робота за принципами журналістики насилля спрямована не на вирішення конфліктних ситуацій (і проблем у суспільстві), а навпаки — виникнення нових (зокрема, у процесі комунікації журналіста та інтерв'юваного). Т. Якова зазначила, що масмедіа може стати інструментом урегулювання конфліктної ситуації: «від “діагностики” і виявлення в суспільстві проблем до зниження рівня конфліктного протистояння і пошуку шляхів їх розв’язання» [11]. Це означає, що висвітлюючи будь-яку конфліктну ситуацію (зокрема, між суб’єктами злочину), журналісти повинні орієнтуватися на дослідження конфлікту, сторін, цілей; з’ясування причин та результатів; а тому надавати можливість висловитись усім сторонам; натомість принципи журналістики насилля ґрунтуються на зосередженні уваги на видимому насиллі, демонстрації страждань [13]. Тому журналістські історії про потерпілих від злочинів, за принципами журналістики миру (на відміну від журналістики насилля), ґрунтуватимуться на емпатії, усвідомленні проблеми та пошуку / демонстрації шляхів вирішення.

Злочинів без постраждалих не існує, тому фахівці рекомендують журналістам демонструвати наслідки через конкретні історії: розкрити, як події вплинули на життя цих людей, що забезпечить «ефект наближення» до аудиторії [12]. К. Соколова розглянула концепцію журналістики співучасті, для якої є характерним створення загального емоційного забарвлення медіапродукту;

співпереживання журналістом емоцій героя соціальної історії; взаємодія журналіста, героя соціальної історії та аудиторії [7, 33]. Як вона зауважила, журналістика співучасті не досягається без журналістської емпатії (ототожнення з почуттями іншої людини або співпереживання емоцій героя історії); використовуючи ці прийоми, журналіст відображає важливу для громадськості соціальну проблему [4, 76].

Як зауважили автори посібника «Журналістська етика», журналісти повинні подавати інформацію про злочини всебічно, збалансовано, демонструвати перевірені факти про суть злочину; не репрезентувати власні суб'єктивні судження та обережно подавати відомості про ще не розкриті злочини [4, 112–114]. Особливо ретельно та делікатно, на їхню думку, потрібно висвітлювати свідчення постраждалих від злочинів: бути максимально коректними, аби не образити чи не завдати додаткового болю [4, 112–114].

Д. Хайт і Ф. Сміт виокремили такі рекомендації для журналістів під час інтерв'ювання постраждалих: ставитися до потерпілого з повагою та співчуттям; не наполягати, не бути різким під час розмови (розуміти, коли потрібно відступити); не приголомшувати важкими питаннями; більше слухати — менше говорити; уникати закривавлених деталей під час опису; використовувати просту, зрозумілу лексику; подавати точну та перевірену інформацію про героя інтерв'ю [10].

Окрему увагу спеціалісти приділяють вимогам до репрезентації історій малолітніх / неповнолітніх, які постраждали від злочинів. Так, фахівці рекомендують журналістам: «дбати про конфіденційність дітей, зокрема, висвітлюючи негативні події з їхнього життя, передбачити, які наслідки це може мати для подальшого життя, вдаватися до спеціальних засобів забезпечення анонімності (темна кімната, зйомка зі спини, накладення фільтрів зображення тощо);

якщо дитина пережила насильство чи стала його свідком, треба враховувати, що вона травмована такими подіями — згадування й детальний переказ подій наражає на ризик повторного травмування, тому інтерв'ювати дитину доцільно лише в тому випадку, якщо інформацію не можна отримати за допомогою інших осіб; брати до уваги, що згода батьків чи законних опікунів є обов'язковою, але недостатньою підставою для залучення дитини до медіапродукту — насамперед журналіст має дбати про фізичне та емоційне благополуччя й гідність дитини» [3, 9–15].

Виклад основного матеріалу дослідження.

Історії про злочини потребують від журналістів спеціальних знань та навичок щодо особливостей репрезентації таких історій та побудови комунікації з потерпілими. На нашу думку, журналісти повинні вбачати в цьому проблему: проводити аналіз рівня злочинності, подавати відомості про злочини не фрагментарно, а як сукупне ціле декількох історій, опираючись на офіційні джерела інформації, статистику; забезпечувати об'ємний погляд на стан злочинності в країні; будувати журналістський матеріал не на власних суб'єктивних судженнях, а подавати коментарі потерпілих, експертів тощо. Журналістські матеріали про злочини та суб'єктів злочинів не повинні зводитися до демонстрації «драматичних конфронтацій» [14] та ґрунтуватися лише на репрезентації кривавих, натуралістичних деталей або хронології скоєння злочину. Журналісти не повинні ігнорувати свій статус спостерігачів за подіями та водночас поважати почуття й переживання потерпілих.

Робота журналістів характеризується суттєвими порушеннями журналістських стандартів та рекомендацій щодо висвітлення історій потерпілих: починаючи із задуму майбутнього матеріалу про кримінальну подію (спосіб обробки та висвітлення матеріалу узалежнений від редакційної політики та ефекту, якого прагнуть

досягти журналісти), завершуючи побудовою комунікації з потерпілими (незручні, провокативні питання; орієнтир на подробиці, які викликають у героїв неприємні спогади тощо). На нашу думку, для якісної історії про потерпілого від злочину характерні лінійний виклад подій; відсутність резонансного/шокуючого заголовку; перевага доцільних питань, що розкривають тему матеріалу та демонструють проблему; співчуття журналіста (не жалість) героям історій; демонстрація персонального досвіду потерпілих (відсутність узагальнень, що відповідадимуть стереотипним уявленням аудиторії); використання коректних термінів (постраждалий/потерпілий; людина, що зазнала травми); позиція журналіста як спостерігача / модератора, а героя — як оповідача історії (використання я-нарративу як способу організації історії).

Ми переконані: спосіб репрезентації історій про потерпілих від злочинів залежить від комунікаційних намірів авторів — журналістів, робота яких направлена на досягнення конкретних ефектів, реалізації стратегій — «шокувати» або «вразити». Схожість цих стратегій виявляється у провокуванні емоцій в аудиторії, проте в історіях використовуються різні підходи до організації оповіді та висвітлення пережитого досвіду потерпілих. Відзначимо, що обидва типи репрезентації відповідають принципам журналістики насилля, а не миру, адже характеризуються високим рівнем конкретизації, деталізації, натуралістичним відображенням суті злочинів; демонстрацією страждань потерпілих, що може завдати додаткового травмування тощо; а також ігнорують принципи журналістики співучасті (зокрема, журналістську емпатію).

Стратегія — шокувати. Для цього типу відображення історій характерні надмірна драматизація, деталізація хроніки злочину та демонстрація страждань потерпілих; використання експресивно забарвленої лексики; передача кривавих подробиць скоєння

нападу на потерпілих, звалтувань тощо. Тримати аудиторію в стані емоційної й психологічної напруги — намір, який прагнуть реалізувати журналісти, створюючи історії про потерпілих. У такому типі репрезентації акцентована увага на хроніці злочину: детально відображається — за яких обставин, яким чином, за допомогою чого підозрюваному в злочині (або злочинцю за рішенням суду) вдалося скоїти злочин, що з історії про потерпілого перетворюється на інструкцію для наслідування злочинних дій. Матеріали газети «Експрес», обрані для аналізу, відповідають типу репрезентації — «шокувати»:

Організація оповіді. Обрані для аналізу історії [1; 2; 8] характеризуються поступовим хронологічним викладом матеріалу: від моменту нападу на потерпілих до рішення суду. Прикметно, що журналістські тексти підготовлені після рішення суду, а тому наприкінці окремо подано вирок суду з посиланням на статті Кримінального кодексу. Журналісти є оповідачами цих історій, а джерелами, у яких брали коментарі, є адвокати потерпілих [1; 2; 8], родичі / сусіди [8], власне потерпілі [1; 2]. Відзначимо, що коментарі адвокатів характеризуються демонстрацією загальних обставин скоєного злочину: «...наступною жертвою стала родина приватного підприємця...організатор групи потоваришував з його сином...» [8]; наслідків для потерпілої: «...через травми потерпіла провела два місяці в лікарні...потім ще довго лікувалася, досі відвідує медзаклади» [8]. Натомість коментарі від потерпілих подані непрямою мовою, проте детально розкривають хронологію вчинення злочину: «...увечері господар будинку вийшов у двір по дрова...на нього накинулися троє в масках, били, на шию накинули шарф і душили...» [1]. Попри хронологічний виклад подій, історії характеризуються дискретністю, адже вибудовуються на коментарях учасників судового процесу.

Рівень деталізації. Історії характеризуються надмірною деталізацією та натуралістичним відображенням подій. Підкреслимо, що журналісти демонструють подробиці, які відображають процеси згвалтування/побиття/ знуцання над потерпілими, тобто, пріоритетним є передати, які дії були вчинені стосовно потерпілих та якої шкоди було завдано. Зокрема, у матеріалі «Страшна ніч юної дівчини. Раніше засуджений побив, чотири рази згвалтував і ледь не задушив неповнолітню» [8] поступово відображено, за яких умов вчинено злочин (дівчину згвалтував незнайомец, який її переслідував дорогою до дому) та деталізовані дії, які вчиняв злочинець: «...роздягнув дівчину, зв'язав светром руки за спиною...погрожуючи вбивством, змусив ще й до орального сексу...не припиняючи наруги, він почав її душити руками та бюстгалтером, аж поки бідолашна не знепритомніла...» [8]. У матеріалі «Безробітний очолив банду, яка напала на багаті родини. Свідчення жертв жахають: зв'язали руки-ноги, приставили до голови пістолет» детально відображено, яким чином злочинці знаходили та грабували потерпілих (як спостерігали за ними, виявляли, коли будуть відсутні вдома, відволікали та напали): «...аби виманити господаря з дому, вночі підпалили літню кухню його матері в сусідньому селі. Дочекавшись, коли той поїде гасити пожежу, цеглиною розбили вікно, залізли в дім, побили дружину і забрали долари, євро, нарізний карабін із прицілом, старовинні монети...» [1].

Фокус уваги. Журналісти сконцентрувалися на передачі суті злочинів та хронології скоєння їх, а тому характерним є високий рівень конкретизації дій злочинців, які завдали шкоди потерпілим. Наміри журналістів — докладно викласти обставини, за яких було скоєно злочини, а також передати такі подробиці справи, які зможуть забезпечити «ефект присутності» та наблизити аудиторію.

Позиція журналіста. Журналісти, висвітлюючи історії потерпілих, можуть співчувати / співпереживати героям, перекладати провину на них, займати нейтральну позицію. У проаналізованих історіях журналісти демонструють нейтральну позицію стосовно потерпілих та не репрезентують власні оцінні судження стосовно них (проте використовують некоректні терміни стосовно винних у скоєнні злочину — до прикладу, батько-збоченець [2]). Метою журналістів є виконати редакційне завдання та реалізувати заплановану стратегію, а тому висвітлюють скоєний злочин як конкретний факт соціальної дійсності, не намагаються дослідити ситуацію та забезпечити аудиторії об'ємне бачення проблеми та шляхи того, як уберегтися від небезпечних ситуацій.

Відповідність рекомендаціям щодо висвітлення історій. Журналістські матеріали побудовані на свідченнях адвокатів, родичів / сусідів та власних спостереженнях під час розгляду справи в суді; не використовуються факти, що допоможуть аудиторії ідентифікувати потерпілих. Проте в матеріалі «Зав'язував очі і робив те, від чого було дуже боляче. Судова історія про чоловіка, який гвалтував пасинка і доньку» [2] журналісти порушили рекомендації щодо комунікації з малолітніми / неповнолітніми потерпілими — звернулися за коментарем до хлопчика, якого впродовж декількох років гвалтував вітчим. Журналісти повинні піклуватися про героїв історій та не створювати умов, які провокуватимуть виникнення додаткової травматизації від пригадування подій. Однак у цьому тексті журналіст подав непрямою мовою детальну розповідь хлопчика, що вважаємо суттєвим порушенням рекомендацій: «...хлопчик детально розповів, як вітчим зав'язував йому на кухні очі і робив те, від чого було дуже боляче і неприємно...» [2].

Стратегія — вразити. У історіях такого типу репрезентації увага акцентується на відчуттях та емоційному стані героїв: «під

час» вчинення стосовно них злочинних дій, «після» пережитого досвіду, а також під час пригадування інтерв'юйованим подій. Пріоритетним для журналіста — відобразити, що відчували герої в конкретні кульмінаційні моменти: страх, відчай, безвихідь, біль, та чи намагалися герої протистояти своєму противникові під час нападу. Матеріали видання «Українська правда», обрані для аналізу, відповідають типу репрезентації — «вразити»:

Організація оповіді. Обрані для аналізу історії [5; 9] про потерпілих характеризуються різними способами організації та репрезентації матеріалу з позиції героїні (я-нарративний виклад подій) [9]; із позиції журналіста як спостерігача за подіями [5]. Історія «Усе боліло, але думала, аби тільки сховатися. Розповідь жертви катувань і зґвалтування в Кагарлику» характеризується нелінійним викладом подій, адже спочатку демонструється теперішній стан потерпілої (після значного проміжку часу з моменту травматичних подій), далі — поступове розгортання історії, завдяки пригадуванню героїнею травматичних подій, а після — повернення до теперішнього стану потерпілої [9]. Зауважимо, що не всі питання журналістки були доцільними та стосувалися історії потерпілої, що, на нашу думку, суттєво завадило забезпеченню повноцінного розуміння логіки розгортання подій, адже через це в оповіді не простежуються причинно-наслідкові зв'язки. До прикладу, питання «...а скільки людей живе у вашому селі? ...Але всі знають один одного?» [9] не стосуються теми розмови про самопочуття героїні та використовуються журналісткою, аби підкреслити, що потерпіла була знайома зі своїми кривдниками. Історія «Напад на жінку у потязі Київ-Маріуполь: зловмисника відправили за ґрати» характеризується викладом подій у хронологічній послідовності: відображено факт скоєного злочину, продемонстровані відчуття героїні у момент нападу (окремо подано посилання на розповідь

героїні про пережите на її сторінці в соцмережі Facebook) та підсумки історії (самопочуття героїні на теперішній момент, а також конкретизовано вирок суду стосовно винного в злочині) [5].

Рівень деталізації. В історії «Усе боліло, але думала, аби тільки сховатися. Розповідь жертви катувань і зґвалтування в Кагарлику» деталізовано відчуття та переживання героїні: передача спогадів про період «під час нападу» («... я подивилась у дзеркало — вся в крові, даже не відчувала вже нічого... а потім я ж перелякалась, як наділи цей противогаз, дихати не стало...» [9]) та демонстрація теперішнього емоційного (та фізичного) стану потерпілої («...як я почуваюся? Страшно, ми всі тут налякані. Я думаю, що вийде цей Микола чи Сергій, приїде та й вб'є — мене або мою родину...» [9]). Підкреслимо, що в ході розмови з потерпілою журналістка наполегливо намагалася отримати подробиці щодо її відчуттів у моменти знущань («...розкажіть, що саме вони робили? [9]): «...потім як я упала, то за коси мене тягнув, то з ноги, з кулака, синяки такі були. Тоді до себе в кабінет повів, пістолета наставив, знову штовхав. І зажигалкою балувався...» [9]).

Фокус уваги. В обох історіях увага сконцентрована на емоційному та фізичному стані потерпілих у періоди «під час» та «після» нападу. Пріоритетним для журналістів є продемонструвати, яким чином пережитий досвід вплинув на життя героїнь та як вони адаптувалися до нормального життя після травматичних подій.

Позиція журналіста. Хоча журналістка на початку історії «Усе боліло, але думала, аби тільки сховатися. Розповідь жертви катувань і зґвалтування в Кагарлику» демонструє прихильність до героїні, намагається зрозуміти, що вона відчуває у момент бесіди («...Неля посміхається мені, дуже нервує. А ще ти щосекунди відчуваєш її тваринний страх...» [9]), у ході інтерв'ювання ігнорує її почуття та намагається отримати деталі / подробиці: «...Коли ви

тоді опинилися у відділку і побачили цих людей, то одразу відчували небезпеку? ...Тому ви йому повірили, коли він сказав про допит на 15 хвилин? Скільки у підсумку ви провели часу у відділку?» [9]. В іншій історії «Напад на жінку у потязі Київ-Маріуполь: зловмисника відправили за ґрати» журналіст не демонструє власних суб'єктивних суджень стосовно героїні історії; передає хронологію подій та емоційний стан потерпілої в кульмінаційні моменти (використовуються відомості, які героїня розкрила за власним бажанням, а не завдяки наполегливості журналіста): «...Я кричала, прокинувся син. Син почав кричати і просити «Не бити маму», на що невідомий розвернувся і хотів вдарити сина. Я затримала удар, пообіцявши, що зроблю все що завгодно...» [5].

Відповідність рекомендаціям щодо висвітлення історій. Обидві історії не демонструють цілісного та об'ємного бачення проблеми, з якими зіткнулися героїні, проте, за винятком цього, в історії «Напад на жінку у потязі Київ-Маріуполь: зловмисника відправили за ґрати» не порушено рекомендації щодо висвітлення історій про потерпілих. В інтерв'ю «Усе боліло, але думала, аби тільки сховатися. Розповідь жертви катувань і звалтування в Кагарлику» порушено логічні та причинно-наслідкові зв'язки, що унеможлиблює процес сприймання та розуміння аудиторією сутності подій; увага концентрується на ексклюзивності здобутої журналісткою інформації. Журналістка ставила питання, які не стосувалися теми розмови та заважали розгортанню історії. Вона поводи́ла себе нав'язливо у випадках, коли героїня не могла одразу пригадати конкретний фрагмент, що є суттєвим порушенням рекомендацій щодо комунікації з потерпілими.

Висновки та перспективи дослідження.

Аналіз обраних для дослідження журналістських матеріалів продемонстрував, що оповідь вибудовується, залежно від авторських стратегій — «шокувати» чи «вразити». Намір «шокувати»

досягається завдяки деталізованому та натуралістичному відображенню дій злочинців стосовно потерпілих, а «вразити» — завдяки концентруванню уваги на відчуттях та переживаннях потерпілих у періоди «під час» та «після» скоєння злочину. Визначено, що журналісти не намагаються забезпечити цілісне, об'ємне уявлення проблем, із якими зіткнулись потерпілі, а тому до уваги громадськості представлені фрагменти з життя героїв конкретних історій. У наступних дослідженнях вважаємо доцільним сфокусувати увагу на способах та стратегіях репрезентації історій про потерпілих у закордонних масмедіа.

Література:

1. Безробітний очолив банду, яка напала на багаті родини. Свідчення жертв жахають: «зв'язали руки-ноги, приставили до голови пістолет». Експрес: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/sh3pmig> (дата звернення: 23.11.2020).
2. «Зав'язував очі і робив те, від чого було дуже боляче». Судова історія про чоловіка, який гвалтував пасинка і доньку. Експрес: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/4h3pVN2> (дата звернення: 23.11.2020).
3. Закусило М. Діти в медіа: як висвітлювати й дотримуватися основних правил. Телекритика: Спеціальний звіт. Київ, 2016. 48 с.
4. Іванов В., Сердюк В. Журналістська етика. Київ: Вища школа, 2006. 231 с.
5. Напад на жінку у потязі Київ-Маріуполь: зловмисника відправили за ґрати. Українська правда: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/xh3aqfM> (дата звернення: 23.11.2020).
6. Соколова К. «Журналістська емпатія» як головний сугестивний механізм журналістики співучасті. Освіта

- регіону: Політологія, Психологія, Комунікації. 2015. №3–4 (40–41). С. 75–80. URL: <https://cutt.ly/sh3ayBo> (дата звернення: 15.11.2020).
7. Соколова К. Концепт співучасті у соціальній журналістиці. Журналістика співучасті. Інформаційне суспільство. 2015. №21. С. 31–35. URL: <https://cutt.ly/gh3apJh> (дата звернення: 15.11.2020).
  8. Страшна ніч юної дівчини. Раніше засуджений побив, чотири рази згвалтував і ледь не задушив неповнолітню. Експрес: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/Dh3afуу> (дата звернення: 23.11.2020).
  9. «Усе боліло, але думала, аби тільки сховатися». Розповідь жертви катувань і згвалтування в Кагарлику. Українська правда: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/4h3akuS> (дата звернення: 23.11.2020).
  10. Хайт Д., Сміт Ф. Трагедія і журналістика. MediaLab.online: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/4h3axV3> (дата звернення: 15.11.2020).
  11. Якова Т. Массмедиа и конфликты современного мира. Медиаскоп. 2018. Вып. 4. URL: <https://cutt.ly/eh3am6L> (дата звернення: 15.11.2020).
  12. Crime reporting introduction. URL: <https://cutt.ly/ih3pP8T> (accessed: 15 November 2020).
  13. Galtung J. Peace Journalism as an Ethical Challenge. GMJ: Mediterranean. 2006. No. 1(2). P. 1–6. URL: <https://cutt.ly/oh3pG3D> (accessed: 15 November 2020).
  14. Mass Media and Crime. URL: <https://cutt.ly/Dh3p8jc> (accessed: 15 November 2020).

**Пострадавшие от преступлений:
журналистские стратегии репрезентации историй в украинских СМИ**

Алина Червинчук,

старший преподаватель кафедры

журналистики, рекламы и медиакоммуникаций

Одесского национального университета имени И. И. Мечникова

e-mail: alinachervinchuk@gmail.com

Профессиональный долг журналиста — представить хронику событий социальной реальности, но и одновременно концентрировать внимание на проблемах общества (в частности, преступности), привлекать экспертов для профессиональной оценки и поиска путей решения этих проблем. Освещение криминальной проблематики в украинском информационном пространстве характеризуется фрагментарностью и дискретностью. Это означает, что в фокусе внимания журналистов — конкретные факты действительности, которые подаются вне контекста и не формируют целостного, полноценного, объемного взгляда на проблему преступности. В исследовании уделено внимание журналистским стратегиям репрезентации историй потерпевших от преступлений. По результатам анализа избранных для исследования историй стало очевидным, что приоритетным для журналистов является: демонстрировать (и оставлять в эпицентре внимания) истории, которые уже приобрели резонанс в обществе, или подавать истории, которые способны привлечь внимание аудитории, что сможет поспособствовать повышению рейтинга конкретных массмедиа (в частности, благодаря акцентированию на эксклюзивности информации).

Определено, что журналисты нечувствительны к проблеме преступности, а тем более, к травматическому опыту конкретного человека — потерпевшего. Для журналистов основной задачей является создать резонансную историю, которая способна вызвать интерес у

аудитории. Организация материала в истории зависит от журналистской стратегии: «шокировать» или «поразить». Стратегия «шокировать» — детализировать / натурализовать суть преступления, продемонстрировать хронику совершения преступных действий в отношении потерпевшего. Стратегия «поразить» — отразить эмоции потерпевшего в момент совершения преступления, и как потерпевший чувствует себя после произошедшего.

В статье обращено внимание на то, каким образом журналисты, представляя истории, нарушают рекомендации относительно коммуникации с потерпевшими (в частности, при интервьюировании малолетних/несовершеннолетних потерпевших).

Ключевые слова: потерпевший, преступление, журналистика насилия, стратегия «шокировать», стратегия «поразить».

UDC 007: 316.77:001.12: 070:34

DOI: 10.18524/2308-3255.2020.26.225321

Crime victims: journalistic strategies for representing stories in the Ukrainian media

Alina Chervinchuk,

Senior Lecturer of the Journalism,
Advertising and Media Communications Chair,
Odessa I. I. Mechnikov National University
e-mail: alinachervinchuk@gmail.com

The professional duty of a journalist is to present a chronicle of events in social reality, but at the same time to focus attention on the problems of society (in particular, crime), to attract experts for a professional assessment and search for solutions to these problems. Coverage of criminal issues in the Ukrainian information space is characterized by fragmentation and discreteness. This means that the focus of attention of journalists is on concrete facts of reality, which are presented out of context and do not form a holistic, full-fledged,

voluminous view of the problem of crime. The study focuses on journalistic strategies for representing the stories of victims of crime. Based on the results of the analysis of the stories selected for the study, it became obvious that the priority for journalists is: to demonstrate (and leave in the epicenter of attention) stories that have already acquired resonance in society, or to submit stories that can attract the attention of the audience, which can contribute to an increase in the rating of specific mass media (in particular, thanks to the emphasis on the exclusivity of information).

It has been determined that journalists are not sensitive to the problem of crime, and even more so to the traumatic experience of a specific person — a victim. For journalists, the main challenge is to create a resonant story that can generate interest from the audience. The narrative of material in a story depends on the journalistic strategy: «to shock» or «to amaze». The strategy «to shock» is to detail / naturalize the essence of the crime, to demonstrate the chronicle of the commission of criminal acts against the victim. The strategy «to amaze» is to reflect the victim's emotions at the time of the crime and how the victim feels after the incident.

The article draws attention to the way in which journalists, presenting stories, violate the recommendations regarding communication with victims (in particular, when interviewing juvenile / minor victims).

Keywords: victim, crime, violence journalism, strategy «to shock», strategy «to amaze».

References:

1. Bezrobotnyi ocholyv bandu, yaka napadala na bahati rodyny. Svidchennia zhertv zhakhaiut : «zviazaly ruky-nohy, prystavyly do holovy pistolet» [The unemployed led a gang that attacked rich families. Testimonies of victims are appalling : «they tied their hands and feet, put a gun to their heads»]. URL: <https://cutt.ly/sh3pmig> (accessed: 13.10.2020) [in Ukrainian].
2. «Zaviazuvav ochi i robyv te, vid choho bulo duzhe boliache». Sudova istoriia pro cholovika, yakyi hvaltuvav pasynka i don'ku [«He blindfolded and did something that hurt a lot». A court story about a man who raped

- his stepson and daughter]. URL: <https://cutt.ly/4h3pVN2> (accessed: 18.08.2020) [in Ukrainian].
3. Zakusylo, M. (2016). Dity v media : yak vysvitliuvaty y dotrymuvatysia osnovnykh pravyl [Children in the media : how to cover and follow the basic rules]. Telekrytyka: *Spetsialnyi zvit* [Telecriticism : Special report]. Kyiv [in Ukrainian].
  4. Ivanov, V., Serdiuk, V. (2006). Zhurnalistska etyka [Journalistic ethics]. Kyiv : Vyshcha shkola [in Ukrainian].
  5. Napad na zhinku u potiazi Kyiv-Mariupol: zlovmysnyka vidpravlyly za graty [Attack on a woman on the Kyiv-Mariupol train: the attacker was sent behind bars]. URL: <https://cutt.ly/xh3aqfM> (accessed: 23.11.2020) [in Ukrainian].
  6. Sokolova, K. (2015). «Zhurnalistska empatiia» yak holovnyi suhestyvnyi mekhanizm zhurnalistyky spivuchasti [«Journalistic empathy» as the main suggestive mechanism of participatory journalism]. Osvita rehionu: Politolohiia, Psykholohiia, Komunikatsii [Education of the region: Political Science, Psychology, Communications]. №3–4 (40–41). pp. 75–80. URL: <https://cutt.ly/sh3ayBo> (accessed: 15.11.2020) [in Ukrainian].
  7. Sokolova, K. (2015). Kontsept spivuchasti u sotsialnii zhurnalistytsi. Zhurnalistyka spivuchasti [Concept of complicity in social journalism. Complicity journalism]. Informatsiine suspilstvo [Information society]. №21. pp. 31–35. URL: <https://cutt.ly/gh3apJh> (accessed: 15.11.2020) [in Ukrainian].
  8. Strashna nich yunoi divchyny. Ranishe zasudzhenyi pobyv, chotyry razy zghvaltuvav I led ne zadushyv nepovnolitniu [Scary night of a young girl. Earlier, the convict beat, raped four times and nearly strangled a minor]. URL: <https://cutt.ly/Dh3afyy> (accessed: 23.11.2020) [in Ukrainian].
  9. «Use bolilo, ale dumala, aby tilky skhovatysia». Rozpovid zhertyv katan v zghvaltuvannia v Kaharlyku [«Everything hurt, but I thought just to hide». The story of a victim of torture and rape in Kagarlyk]. URL: <https://cutt.ly/4h3akuS> (accessed: 17.11.2020) [in Ukrainian].
  10. Khait, D., Smit, F. Trahediia i zhurnalistyka [Tragedies and Journalists].

-
- MediaLab.online*. URL: <https://cutt.ly/4h3axV3> (accessed: 15.11.2020) [in Ukrainian].
11. Yakova, T. (2018). Massmedia i konflikty sovremennogo mira [Media and Conflicts in the Modern World]. Mediaskop. URL: <https://cutt.ly/eh3am6L> (accessed: 15.11.2020) [in Russian].
  12. Crime reporting introduction. URL: <https://cutt.ly/ih3pP8T> (accessed: 18.09.2020) [in English].
  13. Galtung, J. (2006). Peace Journalism as an Ethical Challenge. GMJ : Mediterranean. 1(2), 1-6. URL: <https://cutt.ly/oh3pG3D> (accessed: 15.11.2020) [in English].
  14. Mass Media and Crime. (2020, November 15). URL: <https://cutt.ly/Dh3p8jc> (accessed: 03.10.2020) [in English].